

SANSKRIT VYAKARAN

संस्कृतव्याकरणम्

(346)

परीक्षासमयावधि: (Time) होरात्रयम् (3 Hrs)]

[पूर्णाङ्कः (Full Marks) 100

- निर्देशाः (i) अस्मिन् प्रश्नपत्रे [A] भागे 10, [B] भागे 10, [C] भागे 10, [D] भागे 5 इति आहत्य 35 प्रश्नाः सन्ति ।
(ii) प्रश्नस्य दक्षिणे पार्श्वे संख्यासु (अङ्काः × प्रश्नाः = पूर्णाङ्काः) इति एवम् अङ्कान् निर्दिशति ।
(iii) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।

[A] दशानां युक्तं विकल्पं चिनुत ।

10x1=10

1. ऋक्पूरब्धुःपथामानक्षे इति सूत्रेण कः प्रत्ययः विधीयते ।
(क) अच् (ख) टच् (ग) अ (घ) कप्
2. किंराजा इत्यत्र यदि राजा निन्द्यते तर्हि केन सूत्रेण समासान्तो निषिध्यते ।
(क) न पूजनात् (ख) किमः क्षेपे (ग) अक्षणोऽदर्शनात् (घ) उपसर्गादध्वनः
3. जगम इत्यत्र कः प्रत्ययः ?
(क) णल् (ख) थल् (ग) अ (घ) म
4. चोरयतात् इत्यत्र कः लकारः ?
(क) लट् (ख) लोट् (ग) लङ् (घ) लुङ्
5. पूजयति इत्यत्र गणविकरणम् किम् ?
(क) शप् (ख) श (ग) श्यन् (घ) किमपि न
6. ह्यः वृष्टिः पतिता । सा मया दृष्टा इत्यत्र पत्-धातोः को लकारः प्रयोक्तुम् शक्यः ?
(क) लङ् (ख) लिङ् (ग) लिट् (घ) लोट्



7. पच्-धातोः णिच् प्रत्ययः विधीयते क्रियाफलं च कर्ता प्राप्नोति तर्हि धातोः किम् विधीयते ?
 (क) परस्मैपदम् (ख) आत्मनेपदम् (ग) उभयम् (घ) सुप्
8. चैत्रः मैत्रेण ओदनं पाचयति इत्यत्र प्रयोज्यकर्ता कः ?
 (क) चैत्रः (ख) मैत्रः
 (ग) चैत्रः मैत्रश्च (घ) अनयोरेकोऽपि न
9. यावान् इत्यस्य कः विग्रहः ?
 (क) यत् परिमाणम् अस्मात् (ख) यत् परिमाणम् अस्य
 (ग) यत् परिमाणम् अनेन (घ) यत् परिमाणम् यस्मै
10. तत्-सर्वनाम्नः परिमाणार्थं तद्धितप्रत्ययः क्रियते चेत् कः शब्दः लभ्यते ?
 (क) तत्र (ख) तदा (ग) तथा (घ) तावान्

[B] दशानां यथानिर्देशम् उत्तराणि लघूनि लिखत ।

10x2=20

1. रामः लक्ष्मणं प्रति-जलम् आनयेत् । अत्रोदाहरणे कः लकारः ? कस्मिन्नर्थे च ? 1+1=2
2. अघसत् इति कस्य धातोः रूपम् ? अत्र कः लकारः ? 1+1=2
3. कृधातोः परस्मैपदं भवति आत्मनेपदम् वा । कृधातुः कस्मिन् गणे अन्तर्भवति ? 1+1=2
4. श्नाभ्यस्तयोरातः इत्यस्य अपवादसूत्रं किम् ? कश्च अपवादसूत्रस्यार्थः ? 1+1=2
5. जुहाव इत्यत्र कः धातुः ? अस्य रूपस्य कः अर्थः ? 1+1=2
6. कुर्यात् इत्यत्र प्रत्ययस्य उकारस्य लोपः केन सूत्रेण ? कश्च तत्सूत्रार्थः ? 1+1=2
7. चुरादिगणे शप् केन सूत्रेण विधीयते ? कश्च तत्सूत्रार्थः ? 1+1=2
8. न भकुर्छुराम् इति सूत्रस्य अर्थं लिखत । अनेन सूत्रेण कस्य सूत्रस्य प्रवृत्तिनिषेधः क्रियते ? 1+1=2
9. प्रथिमा इत्यस्य कः अर्थः ? केन सूत्रेण इमनिच् प्रत्ययः ? 1+1=2
10. निम्बा देशे सन्ति किञ्च देशस्य नाम अपि निम्बशब्दात् लभ्यते तर्हि देशस्य नाम किम् ? केन सूत्रेण च प्रत्ययः ? 1+1=2



[C] दशानां अनतिदीर्घोत्तरैः समाधत्त ।

10x4=40

1. धनिनी स्मरन्ती इत्यनयोः एकम् रूपं ससूत्रं साधयत ।
2. पाचिका लघ्वी इत्यनयोः एकम् रूपं ससूत्रं साधयत ।
3. दिवादिभ्यः श्यन् इति सूत्रं व्याख्यात ।
4. उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् इति रुधादिभ्यः श्नम् इति अनयोरेकं सूत्रं व्याख्यात ।
5. कर्तरि कर्मव्यतिहारे इति सूत्रं व्याख्यात ।
6. सार्वधातुके यक् इति सूत्रं व्याख्यात ।
7. अनेकमन्यपदार्थे इति सप्तमीविशेषणे बहुव्रीहौ इति अनयोरेकं सूत्रं व्याख्यात ।
8. कृत्रिमा धर्त्री इत्यनयोः एकम् रूपं ससूत्रं साधयत ।
9. गतिमान् इति रूपं ससूत्रं साधयत ।
10. वात्स्यः इति रूपं ससूत्रं साधयत ।

[D] पञ्च दीर्घोत्तरैः समाधेयाः ।

5x6=30

1. अधिविष्णु इति समासम् ससूत्रं साधयत ।
2. कमण्डलुपित्तलम् इति समासम् ससूत्रं साधयत ।
3. रोद्धारः रोद्धासे इत्यनयोरेकं रूपं ससूत्रं साधयत ।
4. लोट् च इति सूत्रं व्याख्यात ।
5. घटयिष्यति ज्ञपयिता इति अनयोरेकं रूपं ससूत्रं साधयत ।

- o O o -

